

Ett starkt socialt Europa för rättvis omställning

2019/20:FPM16

Statsrådsberedningen

2020-02-18

Dokumentbeteckning

KOM (2020)14

KOM(2020) 14
MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL
EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA CENTRALBANKEN,
EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN,
REGIONKOMMITTÉN OCH EUROPEISKA INVETERINGSBANKEN Ett
starkt socialt Europa för rättvis omställning

Sammanfattning

Den 14 januari 2020 presenterade kommissionen ett meddelande om Ett starkt socialt Europa för rättvis omställning. I meddelandet konstateras att Europa har en av de högsta levnadsstandarderna, bästa arbetsvillkoren och mest effektiva socialförsäkringssystemen i världen. EU:s ambition om social rättvisa och välbefinnande som grundstenar för ett motståndskraftigt och välmående samhälle är också i linje med FN:s globala hållbarhetsmål. Den gröna given, som av kommissionen presenteras som en ny tillväxtstrategi för EU, och den digitala ekonomin, förväntas öppna nya möjligheter på marknaden och leda till nya arbetstillfällen och nya, mer flexibla arbetssätt. Enligt kommissionen måste EU:s arbetstagare därför förse med möjligheter att tillskansa sig de färdigheter som efterfrågas och samtidigt måste fortsatt välutvecklade välfärdssystem, goda arbetsvillkor även för nya arbetsformer säkerställas och skattesystemen anpassas så att alla är med och rättvist bidrar. Vidare menar kommissionen att EU fortsatt behöver vara en god miljö för innovation och entreprenörskap.

Meddelandet lyfter också den demografiska utvecklingen, inklusive med en åldrande befolkning, som visserligen ger nya jobbmöjligheter, men också ställer krav på välfärdssystemen.

EU har uppnått rekordhöga sysselsättningsnivåer, men trots detta fortsatt stora inkomstklyftor och ojämlik tillgång till god utbildning och hälso- och sjukvård, särskilt för unga och äldre.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Sociala frågor i bred mening har diskuterats och varit en del av EU:s politik sedan fördraget om upprättandet av den Europeiska ekonomiska gemenskapen 1957 och antagandet av den Europeiska sociala stadgan 1961. Den första förordningen om fri rörlighet för arbetstagare antogs 1968 vilket sedan har följts av bl.a. lagstiftning kring samordning av sociala trygghetssystem (1971), arbetsmiljöreregler, t.ex. arbetstidsdirektivet (1993), regler kring utstationering av arbetstagare (1996) och regler kring information och samråd av arbetstagare (2002). Genom Amsterdamfördraget 1997 infördes den öppna samordningsmetoden på sysselsättningsområdet och i och med Lissabonfördraget 2009 tydliggjordes att *”Unionen ska verka för en hållbar utveckling i Europa som bygger på välavvägd ekonomisk tillväxt och på prisstabilitet, på en social marknadsekonomi med hög konkurrenskraft där full sysselsättning och sociala framsteg eftersträvas, samt på en hög miljöskyddsnivå och en bättre miljö”*. I följderna av finans-, statsskuld- och eurokrisen efterfrågades inte minst Europaparlamentet ett starkare fokus på sociala rättigheter, och Junckerkommissionens fokus på ett mer socialt Europa var åtminstone delvis en respons på detta.

Den 26 april 2017 presenterade kommissionen ett förslag till en europeisk pelare för sociala rättigheter bestående av 20 principer i syfte att främja positiv utveckling i medlemsstaterna och uppåtående social konvergens inom EU.¹

Efter att alla medlemsstater gett sitt godkännande vid rådets möte för arbetsmarknads- och sociala frågor den 23 oktober 2017 undertecknades vid toppmötet för rättvisa jobb och tillväxt i Göteborg den 17 november 2017 ett gemensamt uttalande om den europeiska pelaren för sociala rättigheter av Europeiska kommissionen, Europaparlamentet och Europeiska unionens råd, som bekräftade unionens och medlemsstaternas åtaganden att genomföra pelarens principer utifrån sina av fördragen givna respektive befogenheter.

---

¹ Se Faktapromemoria 2016/17:FPM89

Den 13 mars 2018 presenterade kommissionen ett meddelande om övervakning av genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Meddelandet utgjorde kommissionens svar på en uppmaning från Europeiska rådet i december 2017 att föreslå lämplig övervakning av genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

Innan pelaren för sociala rättigheter undertecknades hade kommissionen aviserat tre lagstiftningsförslag som sedermera har antagits av rådet och Europaparlamentet.

Det handlar om en revidering av det s.k. upplysningsdirektivet (numera arbetsvillkorsdirektivet) från 1991, som aviserades av kommissionen redan 2016 och som kunde antas av rådet den 13 juni 2019 (Sverige kunde stödja det slutliga förslaget efter samråd med riksdagen); direktivet om balans mellan arbete och privatliv (Work-life Balance Directive) som presenterades av kommissionen den 26 april 2017 och antogs av rådet i juni 2019 (Sverige kunde stödja det slutliga förslaget efter samråd med riksdagen); Europeiska arbetsmyndigheten (European Labour Authority, ELA) aviserades av dåvarande kommissionsordförande Juncker i Europaparlamentet i september 2017 och antogs av rådet den 13 juni 2019 (Sverige röstade nej till beslutet efter samråd i riksdagen).

1.2 Förslagets innehåll

Utifrån de utmaningar som identifieras menar kommissionen att ytterligare åtgärder utifrån den sociala pelaren är nödvändiga.

Uppföljning av pelaren i terminen

Kommissionen bekräftar att pelaren kommer att fortsätta följas upp inom terminen, och att denna också ska integrera de globala hållbarhetsmålen. Den övergripande målsättningen är att finansiella system måste stödja sysselsättning och tillväxt samt bidra till klimat-, miljömässiga- och sociala målsättningar.

Utbildning och färdigheter

Människor måste ges möjlighet att utveckla de färdigheter som behövs för att utföra de tjänster som efterfrågas på arbetsmarknaden. Under 2020 års första kvartal kommer kommissionen att presentera en uppdaterad Skills Agenda och tredje kvartalet vidareutveckla det Europeiska utbildningsområdet (European Education Area).

Fler arbetstillfällen

I första kvartalet avser kommissionen att presentera en ny industristrategi, som också kommer att innehålla en dimension av sysselsättning och sociala frågor samt en särskild strategi för SMEs. Under 2021 väntas kommissionen lansera en handlingsplan för den sociala ekonomin med syfte att stärka sociala investeringar och social innovation och entreprenörskap, särskilt till

förmån för personer med funktionsnedsättning och personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

2019/20:FPM16

Jämställdhet och jämlikhet

Under det första kvartalet kommer kommissionen också presentera en jämställdhetsstrategi som avser att motverka kvinnors lägre sysselsättningsgrad, lägre pensioner, en könssegregerad arbetsmarknad och avser att främja möjligheter till balans mellan arbete och privatliv.

Kommissionen aviserar även avsikten att 2021 presentera en europeisk funktionsnedsättningsstrategi när den innevarande strategin löper ut.

Arbetsvillkor och minimilön

För att säkerställa alla arbetstagare i EU en skälig lön informerar kommissionen ett samråd om att de parallellt med meddelandet lanserar ett första samråd med arbetsmarknadens parter i frågan. Kommissionen klargör att det inte handlar om att samma minimilön ska gälla för alla arbetstagare i EU samt att dessa bör fastställas i enlighet med nationella traditioner.

Under årets andra halva kommer ett toppmöte om plattformarbete att arrangeras, där frågor om arbetsvillkor och social trygghet väntas diskuteras.

Kommissionen nämner också att utveckling av kollektivavtal och social dialog är en viktig beståndsdel.

Social trygghet och inkludering

I slutet av året avser kommissionen att presentera ett återförsäkringssystem för arbetslösa (Unemployment Re-insurance scheme), i syfte att göra EU mer motståndskraftigt mot ekonomiska kriser genom att förbättra möjligheterna till omställning och samtidigt underlätta för de offentliga finanserna.

En europeisk strategi för att bekämpa cancer avses presenteras i slutet av 2020 efter att kommissionen genomfört ett samråd på området.

Som en del i arbetet med att bekämpa fattigdom avser kommissionen under 2021 lansera en barngaranti. Garantin väntas adressera alla barns lika rätt till den service och de tjänster de behöver, för att kunna utvecklas och ges lika möjligheter.

En uppföljare till Romastrategin, som löper ut under 2020, avses att presenteras.

Europeiska värderingar i världen

EU:s värderingar på det sociala området ska också prägla det internationella samarbetet såväl i bistånd som i handelspolitiken, och särskilt lyfta efterlevnad av pelarens principer i dialogen med Västra Balkan.

Samråd

Kommissionen uppmanar alla intressenter att senast i november inkomma med sina synpunkter och egna åtaganden utifrån pelaren. Under året kommer också dialog med Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, Regionkommittén, arbetsmarknadens parter och civilsamhället att ske.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet innehåller i sig inga konkreta förslag till ändrade eller nya rättsakter eller politik.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Kommissionens meddelande innebär inte någon inverkan på varken EU-budgeten eller Sveriges budget.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

EU står inför stora politiska, ekonomiska, miljömässiga och sociala utmaningar, både internt inom unionen och globalt. Det är angeläget att EU vidtar åtgärder för att öka sin globala konkurrenskraft, stärka tillväxten och öka produktivitet och sysselsättning. EU:s industripolitik måste bidra till en trygg, jämlik och inkluderande arbetsmarknad där kvinnor och män rustas för en arbetsmarknad i snabb omställning och där väl fungerande trygghetsystem utgör en förutsättning för individens trygghet. Grundläggande färdigheter och livslångt lärande är viktiga byggstenar i detta arbete. Ett starkt socialt Europa kräver tillväxt, stark konkurrenskraft och ett dynamiskt näringsliv, men även en politik som ser betydelsen av jämlikhet, jämställdhet och ett samhälle som håller ihop. Fler jobb är den primära vägen ut ur fattigdom och ökar dessutom förutsättningarna att öka investeringarna i offentligt finansierad välfärd.

Ekonomisk tillväxt och fler jobb leder i sig inte nödvändigtvis till ett socialt rättvist, inkluderande eller jämlikt samhälle. Därför är det också viktigt att EU-samarbetet har en stark social dimension. Ett integrerat jämställdhetsperspektiv krävs dessutom för att få full utväxling av satsningar på det sociala området. Regeringen anser även att det är viktigt att lyfta fram den betydelse som utbildning har både för kompetensförsörjning och för social inkludering.

Regeringen delar i huvudsak kommissionens uppfattning om att pelaren för sociala rättigheter omfattar de prioriteringar som krävs för att möta dessa utmaningar och ser initiativet som en möjlighet till ett gemensamt politiskt

agerande som kan leverera positiva resultat i medlemsstaterna. Regeringen välkomnar därför att kommissionen genom sitt meddelande bjuder in till en bred och öppen diskussion om hur pelaren för sociala rättigheter kan genomföras. I sammanhanget är det positivt att kommissionen lyfter fram det nationella ansvaret och arbetsmarknadens parter roll.

En central utgångspunkt för regeringen är att fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna, nationella system avseende arbetsmarknad, sociala frågor och på skatte- och utbildningsområdet samt principerna om subsidiaritet och proportionalitet respekteras. Pelaren för sociala rättigheter har inte ändrat kompetensfördelningen utifrån fördragen, utan ger inom givna ramar vägledning om vilka frågor på det sociala området som EU och medlemsstaterna kan bidra med utifrån sina befogenheter.

Utvecklingen av ekonomin, arbetsmarknaden och den sociala ojämlikheten i ett medlemsland påverkar utvecklingen i övriga medlemsstater. En god arbetsmarknad i ett land kan skapa möjligheter till arbete för människor från andra länder. Samtidigt kan bristfälliga villkor, dåliga löner och diskriminering av utsatta grupper i några medlemsstater påverka förutsättningarna för löntagare i andra medlemsländer. Förbättrade villkor på EU:s arbetsmarknader skulle också bidra till förbättrade levnadsvillkor samt minska risken för osund konkurrens. Det är därför viktigt att alla medlemsstater arbetar med att förbättra sociala villkor för sina medborgare. Regeringen verkar därför för att den europeiska pelaren för sociala rättigheter främst ska följas upp genom samordningen av medlemsstaternas sysselsättnings- och socialpolitik och välkomnar mot den bakgrunden att relevanta delar av den sociala pelaren fortsatt följs upp inom den europeiska terminen. Regeringen anser att det huvudsakliga ansvaret för genomförandet av pelaren för sociala rättigheter vilar på medlemsstaterna inklusive nationella, regionala och lokala aktörer.

Vad gäller de initiativ som kommissionen presenterar aviserar i syfte att bidra till genomförandet och uppföljningen av den sociala pelaren avser regeringen att ta ställning till dessa och återkomma till riksdagen i sedvanlig ordning, om så inte redan skett.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter om meddelandet är ännu inte kända. När sociala pelaren presenterades 2017 kunde alla medlemsstater ställa sig bakom de 20 principerna som den innefattar. I rådsslutsatser från juni 2019 om den strategiska agendan för 2019-2024 efterfrågade rådet enhälligt genomförandet av den sociala pelaren, utifrån den fördragsfästa fördelningen av befogenheter mellan medlemsstaterna och EU:s institutioner.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

2019/20:FPM16

Institutionernas ståndpunkter är ännu inte kända. Europaparlamentet har tidigare understrukt vikten av att genomföra pelarens principer.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Inte aktuellt då det inte rör sig om lagstiftningsförslag.

Kommissionen anger att det gemensamma uttalandet inte förändrar eller medför en utökning av EU:s befogenheter utan ska genomföras inom ramen för den existerande kompetensfördelningen mellan EU och medlemsstaterna.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Subsidiaritets- och proportionalitetsavvägningar är för närvarande inte aktuella.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

4.2 Fackuttryck/termer

Den gröna given

Den gröna given som presenterades den 11 december 2019 (se faktapromemoria 2019/20:FPM13) är en ny tillväxtstrategi som syftar till att ställa om EU:s politik till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi där det 2050 inte längre förekommer några nettoutsläpp av växthusgaser och där den ekonomiska tillväxten har frikopplats från resursförbrukningen. För att uppnå syftet krävs samordning mellan alla politikområden. Alla åtgärder och strategier på EU-nivå ska bidra till de mål som sätts upp i den gröna given. Meddelandet är en första färdplan för de centrala politiska strategier och åtgärder som krävs för att den europeiska gröna given ska bli verklighet. För

att genomföra den europeiska gröna given finns det ett behov att ställa om politiken för energi, ekonomi, industri, produktion, konsumtion, storskalig infrastruktur, transporter, livsmedel, jordbruk, byggverksamhet, skatter och socialpolitik.

Den gröna given är en integrerad del av kommissionens strategi för att genomföra Agenda 2030 och FN:s globala mål för hållbar utveckling. Kommissionen avser integrera FN:s mål för hållbar utveckling i planeringsterminen. Kommissionen vill även investera i den digitala omställningen.